

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/348015261>

Türk Müzik Endüstrisinde Covid-19 Pandemi Döneminde Üretilen Korona Temalı Müzik Eserlerinin Psikolojik Analizi

Conference Paper · December 2020

CITATION

1

READS

491

1 author:

Mihalis (Michael) Kuyucu
AHEP University

230 PUBLICATIONS 336 CITATIONS

SEE PROFILE

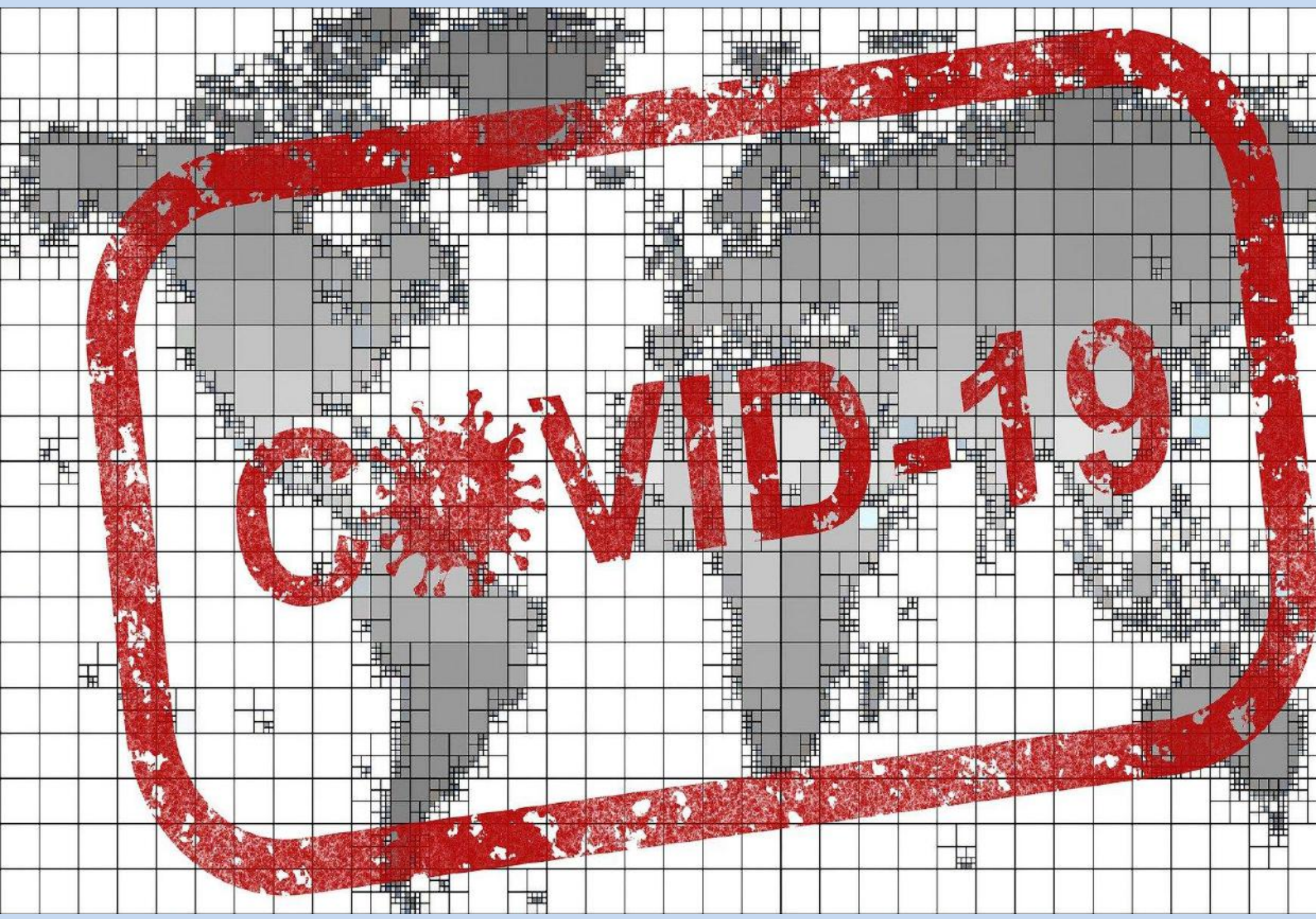
III. INTERNATIONAL CONFERENCE ON **Covid-19** STUDIES

December 25-27, 2020 Ankara, TURKEY

PROCEEDINGS BOOK

Edited by
Assoc. Prof. Dr. Hasan ÇİFTÇİ
Manotar TAMPUBOLON

ISBN: 978-605-70216-1-8

CONGRESS'S IDENTIFICATION

III. International Conference on COVID-19 Studies

DATA AND PLACE

December 25-27, 2020

Ankara/ TURKEY (ZOOM APPLICATION)

ORGANIZING COMMITTEE

Prof. Dr. Mustafa TALAS

Assoc. Prof. Dr. Melike ÖZER KESKİN

Assoc. Prof. Dr. Nilgün ULUTAŞDEMİR

Dr. WU Yicheng

Shadika Haque MONIA

Dr. Muhammad Shoaib Khan PATHAN

Dr. Hasan ÇİFTÇİ

Elvan CAFAROV

COORDINATOR

Gulnaz GAFUROVA

PRESENTATION TYPE

Oral Presentation

NUMBER OF ACCEPTED PAPERS

169

NUMBER OF REJECTED PAPERS

32

EVALUATION PROCESS

All applications have undergone a double-blind peer review process

TÜRK MÜZİK ENDÜSTRİSİNDE COVID-19 PANDEMİ DÖNEMİNDE ÜRETİLEN KORONA TEMALI MÜZİK ESERLERİNİN PSİKOLOJİK ANALİZİ

Doç.Dr. Mihalıs KUYUCU
ORCID ID: 0000-0002-1931-6844
Alanya HEP Üniversitesi

ÖZET

2020 yılının küresel felaketi olan Covid-19 Pandemisi tüm dünyayı olduğu gibi Türkiye’yi de olumsuz etkilemiştir. Yaşanan kısıtlamalar, karantina dönemleri sonucunda ülkelerin ekonomilerinde ciddi bir küçülmeye neden olmuştur. Tüm endüstrilerin durma noktasına geldiği günler yine bu dönemde yaşanmıştır. Pandemi insanlara ekonomik olduğu kadar psikolojik anlamda da etki etmiştir. Pandemi bazı sektörlerin üretimlerine de etki etmiştir. Tekstilciler kıyafet yerine maske üretmeye başlamış, kolonya, dezenfektan gibi temizlik ve hijyen malzemeleri daha fazla üretilmeye başlanmıştır. Bu çalışmada Pandeminin Türkiye müzik endüstrisinin üretimine olan etkileri incelenmiştir. Bu kapsamda pandemi döneminin birinci dalgası olarak adlandırılan 2020 yılının Mart-Haziran döneminde müzisyenlerin ürettiği ve müzik kamuoyu ile paylaştığı müzik eserlerin sözleri analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda Türkiye’de birinci dalganın yaşandığı dönemde, amatör ve profesyonel müzisyenlerin ürettiği eserlerde daha çok hiciv sanatının kullanıldığı ve korona, covid-19, yarasa ve Çin kavram ve kelimeleri üzerinden konuyu komik bir dille işledikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid19, Pandemi, Müzik, Şarkı, Çin, Korona.

ABSTRACT

The pandemic of Covid-19 has affected Turkey as well as all the World. The lockdowns that were lived have affected negatively all the economies to decrease. The days caused all industries to stop were faced again this period. Pandemic has affected people psychologically as well as economic. Pandemic has affected the production flow of some markets. Textile manufacturers have started to produce masks instead of clothes, More cleaning and hygiene materials such as cologne and disinfectant are started to be produced during that period. In this study the effects of pandemic to music production was explored. The music products that the musicians produced during the first period of the pandemic, which is March-June 2020, were analyzed and the lyrics of these songs were explored. In end of the study it was seen that the musicians who produced songs about pandemic preferred to use more the art satire and made comedy on the words corona, covid-19, bat and China.

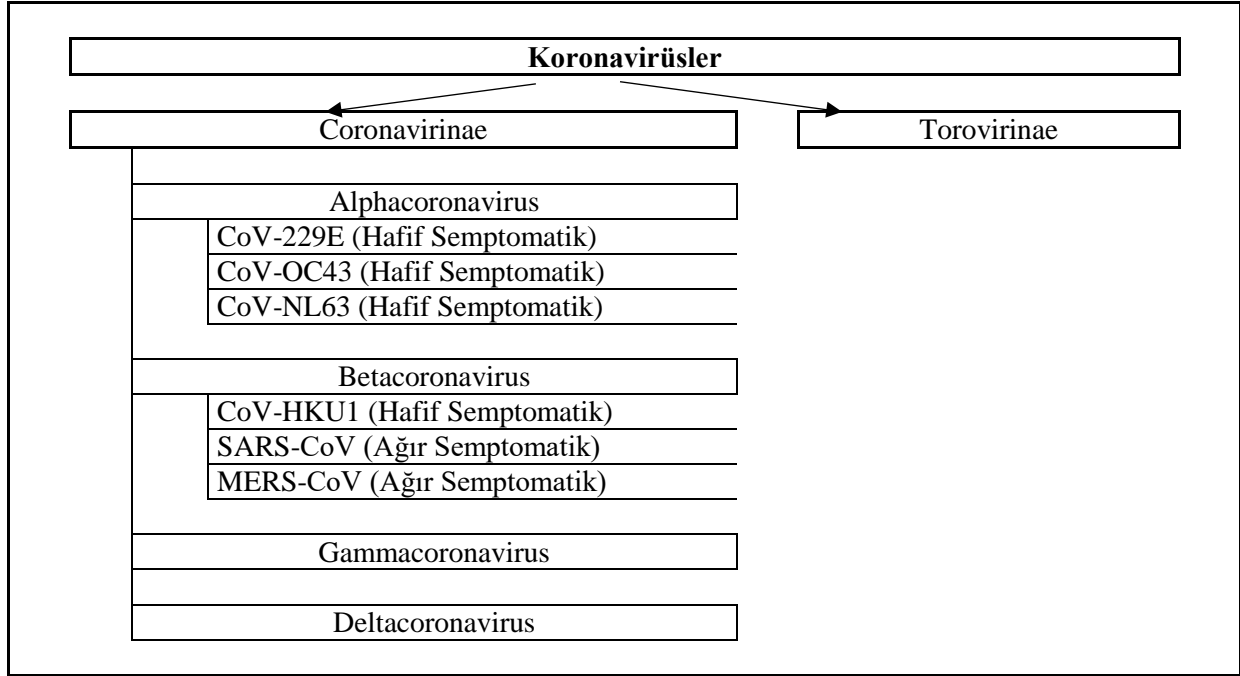
Key Words: Covid-19, Pandemic, Music, Songs, Corona

1.Dünden Bugüne Koronavirüsler

Üst solunum yolu enfeksiyonuna neden olan yaygın bir zoonotik patojen olan koronavirüsler (CoV) insanlarda ve hayvanlarda görülebilen bir virüs ailesinin genel adıdır. Günümüze kadar insanları enfekte edip soğuk algınlığı belirtilerine neden olan dört farklı koronavirüs türü (“CoV-229E”, “CoV-NL63”, “CoV-HKU1”, “CoV-OC43”) tanımlanmıştır. Kuş, yarasa, fare, sığır, kedi ve köpek gibi farklı hayvanların doku ve organlarına tutunabilen yaklaşık 30 koronavirüs türü bulunmaktadır (Özsoy, Sönmezer ve Tülek, 2015: 140).

Koronavirüs kaynaklı olduğu düşünülen ilk vakanın, 1912’de Alman veterinerler tarafından ateş ve karında şişlik şikayeti olan bir kedide görüldüğü raporlanmıştır. Modern anlamda koronavirüs ise ilk kez 1965 yılında insanlarda soğuk algınlığına neden olan ve taç benzeri yapıya sahip iki virüsün izole

edilmesi ile tanımlanmıştır. İzole edilen bu virüslerin, hayvanlarda hastalık yapan virüsler ile aynı spike proteinine sahip olduğu belirlenmiştir. Koronavirüs ismi ise 1968’de izole edilen bu virüslerin elektron mikroskobu altındaki görüntüsünün incelenmesi ve virüslerin taç benzeri sivri protein çıkıntılara sahip olduğunun görülmesi ile konulmuştur. Koronavirüsler, tek zincire sahip zarflı RNA virüsleridir ve memelileri ve kuşları enfekte ederek solunumsal, enterik, nörolojik ve hepatik hastalıklara yol açmaktadır (Tanrıverdi vd. 2020: 9).

Şekil 1. Koronavirüs Ailesi Er ve Ünal (2020: 2)

Koronavirüsler, Coronaviridae familyasındaki Coronavirinae alt familyasına aittir. Şekil 1’de görüldüğü gibi Alphacoronavirus ve Betacoronavirus’tür. Evrimsel eğilim analizleri, alfa ve beta koronavirüslerin yarasa ve kemirgen, gama ve delta koronavirüslerin ise kuş orijinli olduğunu göstermektedir. Dört farklı tipteki koronavirüslerden yalnızca alfa ve beta koronavirüsleri insanları enfekte edebilmektedir. İnsanları da enfekte ettiği bilinen alfakoronavirüsler insanlarda hafif soğuk algınlığı semptomlarına yol açarken, insanları da enfekte eden betakoronavirüslerden CoV-HKU1’in insanlarda hafif semptomlara, SARS-CoV ve MERS-CoV ise ağır semptomlara yol açmaktadır (Tanrıverdi vd. 2020: 9).

2000’li yılların başında salgına neden olan SARS-CoV ve 2010’lu yılların başında salgına neden olan MERS-CoV, insanlar üzerinde ağır semptomlara neden olmuştur. Her iki koronavirüs de diğer koronavirüsler gibi zoonotik kökenlidir. SARS-CoV egzotik hayvanlardan, MERS-CoV ise develerden insanlara geçmiş ve bölgesel salgınlara (epidemi) neden olmuştur.

SARS-CoV epidemisi, 2002 yılının kasım ayında Çin’in Guangdong eyaletinde başlamış, Mart 2003’te Singapur ve Hong Kong’ta ağır pnömoni olgularına görülmesi üzerine Dünya Sağlık Örgütü tarafından dünyaya epidemi olarak duyurulmuştur. Salgın, dünya genelinde 29 ülkede görülmüş, teyit edilmiş 8096 vaka, 774 ölüm ve ölüm oranı da %7-17 olarak tespit edilmiştir. MERS-CoV epidemisi ise Eylül 2012’de tanımlanmış, 27 ülkeye yayılmış, teyitli 2492 vaka ve 858 ölüme neden olmuştur. 2020 itibariyle MERS-CoV vakaları halen görülmektedir (Er ve Ünal, 2020: 2).

1. Covid-19’un Ortaya Çıkışı

2019 yılı aralık ayı içerisinde Çin’in Wuhan kentinde deniz ürünleri ve hayvan satışlarının yapıldığı bir pazar yerinde görülen 2019-nCov, bilinen yaygın adıyla Koronavirüs, Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11 Şubat 2020 tarihinde tanımlanmış ve Covid-19 olarak isimlendirilmiştir. Covid-19, virüs

ailenin İngilizce karşılığı olan “Corona” kelimesinin ilk iki harfi, virüs kelimesinin İngilizce karşılığının ilk iki harfi, yine İngilizce’deki hastalık anlamına gelen “disease” kelimesinin baş harfi ve son olarak 2019 yılı içerisinde görülmüş olması nedeniyle -19 olarak kodlanarak, “Covid-19” olarak isimlendirilmiştir (Demir vd. 2020: 81).

2019 yılının sonunda ortaya çıkan koronavirüs salgınında virüsün genetik yapısı da dahil olmak üzere, bu hastalığın yeni tip bir koronavirüsten kaynaklandığını ortaya koyan ilk rapor 24 Ocak 2020 tarihinde Zhu ve diğerleri (2020) tarafından sunulmuştur. Bu çalışmada üç ayrı vakadan temin edilen dört ayrı solunum örneğinde virüs izole edilmiş ve elektron mikroskobu altında viral genom sıralaması yapılmıştır. Hastalığa neden olan koronavirüsün, Betacoronavirus cinsinin Sarbecovirus alt cinsine ait olduğu, yapılan filogenetik analizde yarasa kökenli SARS-like CoV ile %86,9 oranında nükleotit benzerliğine sahip olduğu belirlenmiştir.

Aynı gün Huang ve diğerleri (2020) tarafından yayınlanan başka bir çalışmada ise laboratuvar onaylı 41 hastanın 27’sinin Huanan Deniz Ürünleri Pazarı ile teması oldukları ve en sık görülen belirtinin yüksek ateş olduğu (vakaların %98’i) belirlenmiştir. Bu çalışma, Covid-19’un çıkış noktasının belirlendiği ilk çalışmadır.

Zhu ve diğerleri (2020) ve Huang ve diğerlerinin (2020) çalışmalarının ardından Chan ve diğerleri (2020), Covid-19’un insandan insana yayılımını gösteren ilk çalışmayı yayınlamıştır. Bu çalışmada Huanan Deniz Ürünleri Pazarı ile herhangi bir teması bulunmayan ve herhangi bir vahşi hayvanı yemeyen altı kişilik bir aile incelenmiş, ailenin beş üyesinin Shenzen’den Wuhan’a seyahat ettikleri, Wuhan’da bir hastaneyi ziyaret ettikleri, ancak Wuhan’a seyahat etmeyip Shenzen’de kalan ailenin altıncı üyesinin, diğer beş aile üyesi Shenzen’e döndükten üç gün sonra bel ağrısı, halsizlik ve yüksek ateş şikayetlerinin başladığı belirlenmiştir. Ailenin altıncı üyesinde de 2019-nCov tespit edilmiş, böylece Covid-19’un insandan insana bulaştığı belirlenmiştir.

Salgının insandan insana bulaşması ile ilgili kapsamlı ilk çalışma Li ve diğerleri (2020) tarafından 29 Ocak 2020’de yayınlanmıştır. Bu çalışmada 425 laboratuvar onaylı Covid-19 hastası incelenmiş, 1 Ocak 2020 öncesinde tüm hastaların %55’inin Huanan Deniz Ürünleri Pazarı ile teması bulunurken, 1 Ocak 2020 sonrasında bu oranın %6’ya kadar düştüğü belirlenmiştir. Böylece salgının yayılmasında insandan insana bulaşmanın ana itici güç haline geldiği belirlenmiştir.

2019’un son günlerinde ortaya çıkan hastalığın Çin’in Wuhan kentinde hızlı bir şekilde yayılım göstermesi üzerine Çin tarafından sert önlemler alınmaya başlamış, 10 Ocak 2020 tarihinde Çin Halk Cumhuriyeti Hastalık Kontrol ve Koruma Merkezi tarafından virüsün genom sekansı dünya ile paylaşılmıştır. 15 Ocak 2020’de Çin’de acil yanıt seviyesi en yüksek seviye olan Seviye 1’e yükseltilmiş, 16 Ocak 2020’de vücut sıcaklığı 37,3 °C’den fazla olan kişilerin Wuhan’dan çıkışına kısıtlama getirilmiş, Wuhan kenti karantinaya ve Çin Ordusu tarafından abluka altına alınmıştır (Li, ve diğerleri, 2020). Covid-19 salgını, Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11 Mart 2020 tarihinde “Pandemi”, yani “küresel salgın” olarak sınıflandırılmıştır.

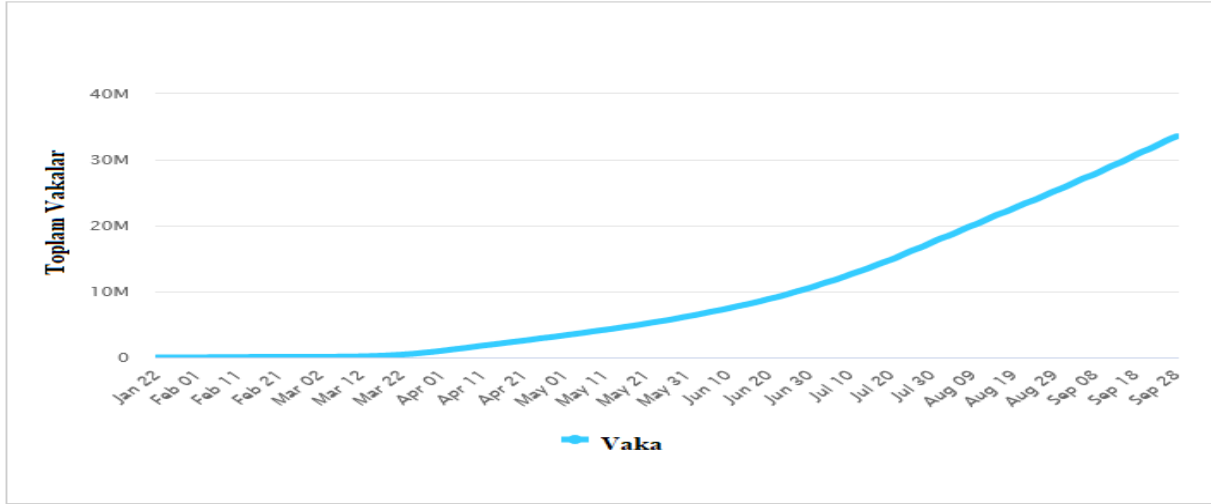
3. Covid-19 Salgının Dünyadaki Gelişimi ve Pandemi Olma Süreci

Salgın, ilk çıkış noktası Wuhan’dan Uzakdoğu ve Güney Asya ülkelerine sıçramış, sonrasında hızlı bir yayılım göstererek Avrupa, Asya, Amerika ve Afrika’da görülmüştür. Salgının merkezi, Çin’de başlamış, sonrasında Avrupa’da ilk durakları İtalya ve İspanya olmuştur. İtalya ve İspanya’nın ardından salgın tüm Avrupa ülkelerinde görülmeye başlamış, ülkemizde de ilk vaka, Dünya Sağlık Örgütü’nün hastalığı pandemi olarak tanımladığı 11 Mart 2020 tarihinde görülmüştür.

Türkiye, tüm dünyada virüsün en son görüldüğü ülkelerden biri olmuştur. Virüs 11 Mart tarihine kadar herhangi bir vakanın görülmediği Türkiye’ye ulaşmadan önce komşumuz İran’da çok hızlı bir şekilde yayılmıştır. İran ve Türkiye, 1699 yılında çizilmiş kara sınırını halen aynı şekilde paylaşan, köklü tarihsel ve kültürel geçmişe sahip iki ülkedir. Özellikle doğu illerimizde İranlı turistler, yoğun bir şekilde günübirlik olarak ülkemize geçmekte ve alışveriş yaparak bölge ekonomisine katkı sağlamaktadır. Ancak salgının Türkiye’de görülmeden önce İran’da çok hızlı bir şekilde yayılmış olması, ülkemizi de ciddi bir salgın tehdidi altında bırakmıştır. 2020 yılının mart ayı, salgın konusunda tüm dünyanın gözünün İran’a, İtalya’ya ve İspanya’ya çevrildiği dönem olmuştur.

Özellikle Mart 2020’de ABD ve İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde salgın tehdidine yönelik umursamaz açıklamalar ve politikalar, tüm dünyanın tepkisini çekmiştir. Nisan 2020’ye gelindiğinde tehdidin büyüklüğünün nihayet farkına varan ABD ve İngiltere de politikalarında değişikliğe giderek salgınla mücadele etmeye başlamıştır. Bu dönem öncesinde İngiltere’nin herhangi bir önlem almayı sürü bağışıklığı politikasını uygulayacaklarını açıklaması, dünya kamuoyunda “büyük bir kumar” olarak nitelendirilmiştir.

Salgının ülkelerdeki yayılma hızı hemen her ülkede farklı şekilde gerçekleşmiştir. Dünyanın en kalabalık ülkelerinden Hindistan ve Brezilya’ya salgın nispeten geç ulaşmışsa da çok hızlı bir şekilde yayılmıştır.

Şekil 2. Salgının Dünyadaki Gelişimi (Doğrusal) (Worldometres,2020)

	Toplam Vaka	Toplam Ölüm	Toplam İyileşen	Aktif Vakalar	Ciddi	1 Milyon Popülasyon Başına Vaka	1 Milyon Popülasyon Başına Ölüm	Toplam	1 Milyon Popülasyon Başına Test	Toplam Nüfus
Dünya	33,598,673	1,007,348	24,910,233	7,681,092	65,4	4,31	129,2			
1 ABD	7,361,889	209,815	4,610,639	2,541,435	14,07	22,209	633	105,403,762	317,981	331,478,677
2 Hindistan	6,148,640	96,378	5,101,397	950,865	8,944	4,445	70	73,110,041	52,852	1,383,308,133
3 Brezilya	4,748,327	142,161	4,084,182	521,984	8,318	22,3	668	17,900,000	84,066	212,929,158
4 Rusya	1,167,805	20,545	952,399	194,861	2,3	8,001	141	45,600,000	312,436	145,949,954
5 Kolombiya	818,203	25,641	722,536	70,026	2,22	16,039	503	3,668,126	71,903	51,014,752
6 Peru	808,714	32,324	670,989	105,401	1,354	24,445	977	3,865,360	116,839	33,082,847
7 İspanya	748,266	31,411	N/A	N/A	1,529	16,003	672	12,723,989	272,117	46,759,262
8 Meksika	733,717	76,603	527,278	129,836	2,334	5,676	593	1,918,800	14,844	129,262,198
9 Arjantin	723,132	16,113	576,715	130,304	3,678	15,964	356	1,926,717	42,535	45,296,882
10 Güney Afrika	671,669	16,586	604,478	50,605	539	11,29	279	4,152,480	69,801	59,489,841
11 Fransa	542,639	31,808	95,426	415,405	1,118	8,309	487	10,712,335	164,025	65,309,161
12 Şili	459,671	12,698	433,016	13,957	884	23,996	663	3,265,887	170,487	19,156,249
13 İran	453,637	25,986	378,727	48,924	4,079	5,384	308	3,986,720	47,318	84,253,298
14 Birleşik Krallık	439,013	42,001	N/A	N/A	262	6,459	618	24,016,711	353,324	67,973,563
15 Bangladeş	362,043	5,219	273,698	83,126		2,193	32	1,934,251	11,716	165,088,815
16 Irak	358,29	9,122	288,812	60,356	559	8,86	226	2,244,081	55,496	40,437,045
17 S. Arabistan	333,648	4,712	317,846	11,09	1,034	9,548	135	6,392,497	182,933	34,944,484
18 Türkiye	315,845	8,062	277,052	30,731	1,596	3,735	95	10,153,223	120,072	84,559,676
19 Pakistan	311,516	6,474	296,34	8,702	419	1,404	29	3,482,206	15,691	221,917,981
20 İtalya	311,364	35,851	225,19	50,323	264	5,152	593	11,138,173	184,286	60,439,744

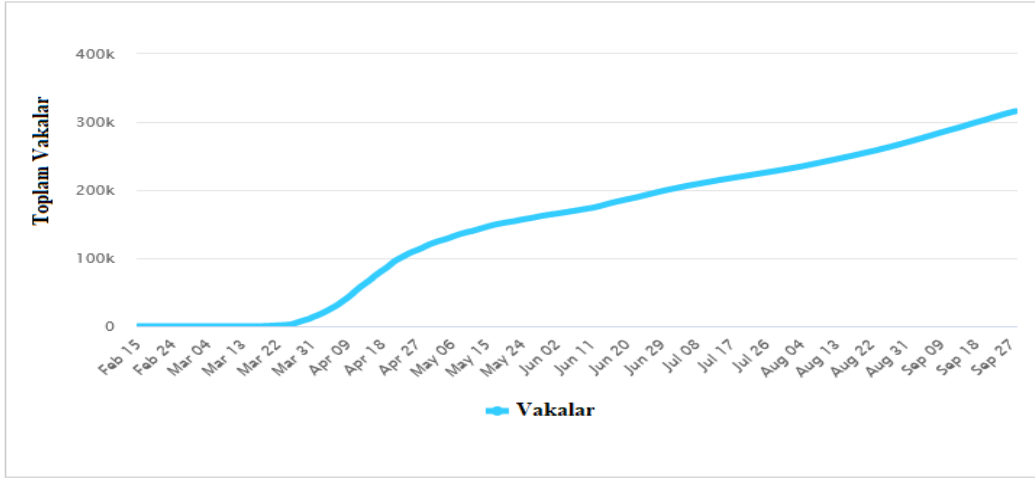
Tablo 1. Salgının Dünyadaki Durumu (01 Ekim 2020 İtibariyle) (Worldometres,2020b)

4. Türkiye ve Covid-19 Pandemisi

Türkiye’de ilk Covid-19 vakası, Sağlık Bakanı Dr. Fahrettin Koca tarafından 11 Mart 2020 gece yarısından sonra canlı yayında düzenlenen bir basın toplantısı ile açıklanmıştır. Covid-19 kaynaklı ilk ölüm ise 17 Mart 2020 tarihinde gerçekleşmiştir. Toplam vaka sayısı, kümülatif olarak 1 Nisan’da 15 bin 679’a, 1 Mayıs tarihinde ise 122 bin 392’ye ulaşmıştır. Salgında 1 Haziran tarihinin sonrası dönem “Yeni Normal” ve “Kontrollü Sosyal Hayat” olarak adlandırılmıştır. 28 Eylül 2020 itibariyle ülkemizde görülen toplam vaka sayısı 315 bin 845’e, toplam vefat sayısı 8062’ye yükselmiş durumdadır. Yeni vaka sayısının ilk kez 1000’in altına düştüğü 20 Mayıs’tan bu yana, salgın tam olarak kontrol altına alınamamış, “Yeni Normal” denilen “Kontrollü Sosyal Hayat” dönemi sonrasında ise tekrar günde 1000’den fazla yeni vaka görülmeye başlamıştır.

Tablo 2. Salgının Türkiye’deki Seyri Sağlık Bakanlığı’nın açıkladığı verilerden derlenmiştir.

Tarih	Test	Pozitif	Ölüm	İyileşen	Toplam Pozitif	Toplam Ölüm
11.03.2020		1				
<i>İlk Vaka</i>						
18.03.2020		69	1		198	1
<i>Toplam Pozitif sayısı 100’ü geçti- İlk ölüm</i>						
22.03.2020	1758	289	9		1254	30
<i>Toplam Pozitif Sayısı 1000’i geçti</i>						
28.03.2020	7641	1704	16		7420	108
<i>Toplam Ölüm Sayısı 100’ü geçti</i>						
30.03.2020	11535	1610	37		10845	168
<i>Toplam Pozitif 10 bini geçti</i>						
10.04.2020	30864	4747	98	281	47047	1006
<i>Toplam Ölüm Sayısı 1000’i geçti</i>						
11.04.2020	33170	5138	95	542	52185	1101
<i>Toplam Pozitif 50 bini geçti</i>						
19.04.2020	35344	3977	127	1523	86324	2017
<i>Toplam Ölüm sayısı 2000’i geçti.</i>						
23.04.2020	40962	3116	115	2014	101808	2491
<i>Toplam Pozitif Sayısı 100 bini geçti</i>						
29.04.2020	43498	2936	89	5231	117607	3081
<i>Toplam Ölüm sayısı 3000’i geçti.</i>						
14.05.2020	34821	1635	55	2315	144767	4007
<i>Toplam Ölüm Sayısı 4000’i geçti.</i>						
20.05.2020	20838	972	23	1092	152605	4222
<i>Yeni pozitif sayısı ilk kez 1000’in altına düştü.</i>						
30.05.2020	39230	983	26	1021	163121	4518
<i>Yeni pozitif sayısı tekrar 1000’in altına düştü.</i>						
1.06.2020	31525	827	23	974	164787	4566
<i>Kontrollü Sosyal Hayat</i>						
12.06.2020	41013	1195	15	1242	175236	4781
<i>Yeni pozitif sayısı tekrar 1000’in üzerine çıktı.</i>						
28.09.2020	115523	1412	65	1422	315845	8062

Şekil 3. Salgının Türkiye'deki Gelişimi (Worldometres,2020c)

Salgının ilk kez ortaya çıktığı Aralık 2019 tarihinden sonra salgına karşı en hızlı aksiyon alan ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. Salgın konusunda ülkemizin aldığı önlemler kronolojik sıra ile aşağıdaki gibi olmuştur (DTR,2020):

- ✓ Türkiye, 6 Ocak 2020 tarihinde Operasyon Merkezi kurmuş, 10 Ocak'ta ise Bilim Kurulu oluşturmuştur. 20 Ocak'ta başta Çin'in Wuhan kentinden gelenler olmak üzere Uzakdoğu ülkeleri, ABD ve Rusya'dan gelenlerin tamamı Türkiye'ye girişte taramadan geçirilmeye başlamıştır. 27 Ocak'ta ise Dışişleri Bakanlığı tarafından seyahat uyarıları yayınlanmaya başlamıştır.
- ✓ 1 Şubat'tan itibaren Türkiye, yurtdışında bulunan vatandaşlarını özel uçak göndererek Türkiye'ye getirmeye başlamıştır. 3 Şubat itibariyle Çin'e yapılan yolcu uçuşları ve Çin'den gelen yolcu uçuşları yasaklanmıştır. 23 Şubat'ta İran'la olan tüm kara ve demiryolu geçişleri durdurulmuştur. 29 Şubat'ta ise Irak, İtalya ve Güney Kore'den yolcu taşımacılığı yasaklanmıştır.
- ✓ 6 Mart'ta son 14 gün içerisinde İtalya'da bulunan yabancı ülke vatandaşlarının Türkiye'ye girişi yasaklanmıştır. 11 Mart'ta Avrupa teması olan bir Türk vatandaşında ilk kez Covid-19 görüldüğünü, dolayısıyla virüsün Türkiye'ye giriş yaptığını doğrulamıştır. 12 Mart'ta ülke genelindeki tüm okullarda eğitim öğretime öncelikle 2 haftalığına ara verilmiş, tüm tiyatro, konser ve etkinlikler iptal edilmiş, eğitimde uzaktan eğitim modeline geçilmiştir. 14 Mart'ta Kovid-19 önlemleri kapsamında Almanya, Fransa, İspanya, Norveç, Danimarka, Belçika, Avusturya, İsveç, Hollanda ve Azerbaycan'a uçuşlar, 17 Nisan'a kadar durdurulmuştur. 15 Mart'tan itibaren umreden dönen vatandaşlar öğrenci yurtlarında karantina altına alınmaya başlamıştır. 16 Mart'ta üniversiteler uzaktan eğitim modeline geçmiş, camilerde başta Cuma Namazı olmak üzere cemaatle kılınan namazlar yasaklanmıştır. 17 Mart'ta tüm kafe ve barlar, sinema ve tiyatro salonları, kahvehane, nargile bahçesi, internet kafe, oyun salonları, çay bahçeleri, lokaller, eğlence merkezleri, geçici bir süreliğine kapatılmış, dernek ve vakıflardaki genel kurullar yasaklanmıştır. 19 Mart'ta futbolda Süper Lig durdurulmuştur. 21 Mart'ta 65 yaş üstü vatandaşların ve kronik rahatsızlığı bulunan vatandaşların dışarı çıkmaları yasaklanmıştır. Ayrıca aynı tarihte 46 ülke olan uçuşlar

karşılıklı olarak durdurulmuş, berber, kuaför ve güzellik merkezlerinin faaliyetleri durdurulmuştur. 22 Mart'ta THY tüm dış seferleri durdurmuştur. 24 Mart itibariyle marketlere maskesiz girmek yasaklanmıştır. 25 Mart'ta maske ve dezenfektanın ihracatı izne bağlanmıştır. 28 Mart'ta şehirler arası seyahat yasaklanmış, askerlerin celp ve terhis işlemleri 1 ay süreyle ertelenmiştir. 30 Mart'ta salgının ekonomik etkilerini en aza indirebilmek için "Ekonomik İstikrar Kalkanı" adı altında ekonomik önlem paketi açıklanmıştır.

- ✓ 4 Nisan tarihinde 30 büyük şehre ve Zonguldak'a giriş çıkış yasaklandı. 65 yaş üstüne getirilen sokağa çıkma yasağı, 20 yaş altına da getirildi. 9 Nisan'da 20-65 yaş arası vatandaşlara 10 gün içerisinde haftalık 5'er maske dağıtımına başlanmıştır. 10 Nisan itibariyle 30 büyükşehir ve Zonguldak'ta hafta sonları ve resmî tatil günlerinde sokağa çıkma yasağı getirilmiştir.
- ✓ 4 Mayıs'ta yapılan açıklama ile 11 Mayıs itibariyle ilk normalleşme adımlarının başlayacağı ve ilk adımda berber, kuaför ve güzellik salonları belirli kısıtlamalar altında açılacağı bildirilmiştir. Aynı tarihte celp ve terhis işlemlerinin Haziran başında başlayacağı ilan edilmiştir. 11 Mayıs'ta yapılan açıklamada 16-19 Mayıs tarihleri arasında ve 18 Mayıs'ta yapılan açıklama ile 23-26 Mayıs Ramazan Bayramı süresince dörder gün boyunca tüm ülkede sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir. 28 Mayıs'ta ise normalleşme adımlarının 1 Haziran itibariyle atılacağını ve bu yeni dönemin "kontrollü sosyal hayat" olarak adlandırılacağı açıklanmıştır.
- ✓ 1 Haziran itibariyle kamu personeli normal mesaiye başlamış, kreşler ve gündüz bakım evleri açılmış, 65 yaş üstüne saat kısıtlamasıyla dışarı çıkma yasağı esnetilmiş, restoran, kafe, kiraathane, çay bahçesi, lokal, yüzme havuzu ve kaplıcalar belirlenen kurallar dahilinde açılmıştır. Plajlar, milli parklar ve bahçeler, deniz turizmi ve balıkçılık kapsamındaki faaliyetler belirli sınırlamalarla başlamış, bireysel sporlarla ilgili faaliyetlerdeki tüm sınırlamalar kaldırılmış, açık hava konserleri gece 24:00'te sona ermek üzere başlamıştır. 9 Haziran'da yapılan açıklama ile ise 65 yaş üstü vatandaşlara her gün 10:00-20:00 saatleri arasında dışarı çıkabilme izni verilmiş, 18 yaş altının yasağı ise kaldırılmıştır. Nikah salonları 15 Haziran'dan, düğün salonları, sinema ve tiyatro salonları ise 1 Temmuz'dan itibaren hizmet vermeye başlayacağı ilan edilmiştir. Lokanta, kafe ve kiraathanelerin kapanış saati 22:00'dan 00:00'a uzatılmıştır.

5. Covid-19 Pandemisinin Önlenmesine Yönelik Yapılan Aşı Çalışmaları

Dünya Sağlık Örgütü'nün Çin Ofisi'nin 31 Aralık'ta Wuhan kentinde sebebi belirlenemeyen bir hastalığın ortaya çıktığını ilan etmesinin ardından 10 Ocak'ta hastalığa neden olan virüsün genom diziliminin haritalandırılması ile aşya giden yol ilk kez açılmıştır. 11 Ocak'ta ise koronavirüsün genetik dizilimi yayınlanmış ve böylece aşı için uluslararası çalışmalar başlamıştır.

Mart ayına gelindiğinde ilk aşı denemeleri ABD'de yapılmaya başlanmıştır. ABD Ulusal Sağlık Enstitüsü'nün hayvanlar üzerinde umut vadeden sonuçlar ortaya çıkaran aşyayı, yaşları 18-55 arasında değişen 45 sağlıklı yetişkin üzerinde denemeye başlamıştır. Massachusetts merkezli bir biyoteknoloji şirketinin finanse ettiği çalışma 6 hafta sürmüştür (TR Euronews,2020a)

2 Nisan 2020'de Fransa Ulusal Sağlık ve Tıbbi Araştırmalar Enstitüsü, Covid-19'a karşı BCG aşısının test etmek için klinik araştırmaların devam ettiğini, aşı testlerinin ise Hollanda, Almanya, Fransa, İspanya ve Avustralya'da başlamak üzere olduğunu açıklamıştır. Nisan ayının başında klinik öncesi aşamada olan 115 aşı adayı olduğu belirtilmiş, bu aşı adaylardan klinik deney seviyesine ulaşan aşuların Inovio, Moderna, CanSino Biologicals ve Shenzhen Geno-Immune Tıp Enstitüsü tarafından test edilenler olduğu bildirilmiştir.13 Nisan'da AB aşı çalışmaları için 80 milyon Euro fon sözünde bulunmuş, 14 Nisan'da ise İngiliz

GlaxoSmithKline (GSK) ve Fransız Sanofi şirketleri birlikte çalışmaya başlamış ve 2020'nin ikinci yarısında klinik denemelerin başlayacağını duyurmuştur. 22 Nisan'a gelindiğinde ise Almanya, klinik denemelerin başladığını duyurmuştur. Alman BioNTech ve Amerikan Pfizer'ın deneysel aşalarının 18-55 yaş aralığındaki 200 sağlıklı gönüllü üzerinde test edilmesi için ruhsat verilmiştir. 24 Nisan'da Oxford Üniversitesi, Covid-19 aşısında insanlı deneylere başlamıştır.

Aşı ile ilgili deneylerin ve testlerin geliştirilmesinin ardından Mayıs ayında özellikle Fransa'da aşı bulunursa ilk kez hangi ülkenin aşidan faydalanacağı konusunda polemik başlamıştır. Fransız Sanofi'nin aşı çalışmalarına fon sağlayan ilk ülke olduğu için aşıda ABD'ye öncelik verileceğini açıklaması, ülke çapında infiale sebep olmuş, Fransa hükümetinden "bu durumun kabul edilemez olduğu" ile ilgili açıklamalar peş peşe gelmiştir.

22 Mayıs'ta Oxford Üniversitesi ve AstraZeneca'nın ortak yürüttüğü aşı denemelerinde ikinci aşamaya geçilmiş, bu çalışmada farklı yaş gruplarının aşıya ne tür tepki vereceğinin anlaşılması amaçlanmış, çalışmanın üçüncü aşamasında 18 yaş üstü büyük bir denek grubunu koronavirüse yakalanmaktan koruyup korumayacağını test edileceği açıklanmıştır.

15 Haziran'da Londra'daki Imperial College 300 sağlıklı insanla ilk aşı denemesini yapmış, İngiltere hükümeti, aşı çalışmalarına 46 + 5,5 milyon Euro'luk bağışta bulunmuştur (Tr EuroNews,2020b).

Haziran ve Temmuz aylarında Rusya'da bir potansiyel aşı, ilk iki faz denemeleri yapılmadan üçüncü faz denemelerine geçmiş ve 42 gün arayla her birinde 38'er kişinin yer aldığı iki farklı grupta test edilmiştir. Yapılan testlerde aşı ile ilgili hiçbir olumsuz bulguya rastlanmamış, tüm deneklerde antikor üretimi gerçekleşmiştir. 11 Ağustos'ta Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin Covid-19'a karşı geliştirilen ilk aşının tescil edildiğini duyurmuş, 15 Ağustos'ta ise Sputnik V adını verdiği nihai aşının üretimine başladığını duyurmuştur. Ancak ilk iki faz aşaması yapılmadan üçüncü faza geçilen aşının uzun vadeli etkilerine yönelik placebo deneyleri de dahil olmak üzere uluslararası standartlardaki tüm testlerin yapılması gerektiği ancak yapılmadığı gerekçesiyle aşıya şüphe ile yaklaşmıştır.

Eylül ayına gelindiğinde ise en umut veren aşı çalışmalarından olan Oxford Üniversitesi ve AstraZeneca'nın ortak yürüttüğü aşı çalışmaları, aşının denendiği bir katılımcıda ciddi yan etkiler görülmesi üzerine durdurulmuştur (Tr Euronews,2020c)

6.Müzik Endüstrisi ve Pandemi

Pandemi dünyada ki pek çok sektör gibi müzik endüstrisini de etkilemiştir. Korona virüsü 2020 yılının Mart ayında Türkiye'de ilk görülen vakadan sonra, Türkiye'nin de gündeminde birinci sırayı almıştır. Böylece korona , covid-19, pandemi kavramları Türkiye'de müzik üretimi yapan söz yazarları, besteci ve yorumcuların bu temayı içeren şarkılar üretmesine neden olmuştur.

Çalışmanın bu bölümünde pandeminin birinci dalgası olarak adlandırılan 1 Mart-30 Haziran 2020 tarih aralığında üretilen ve medya aracılığı ile kamu oyu ile paylaşılan şarkılar incelenecektir. Şarkıların tespit edilmesinde Google arama moturu, Medya Takip Verileri baz alınmıştır. Araştırma 1 Mart – 30 Haziran 2020 tarihleri arasında kamu oyuna sunulan ve içeriğinde "korona" kelimesi içeren, pandemi için yazılan şarkılarla sınırlıdır. Araştırma döneminde elde edilen verilere göre Türkiye'de pandemi için yazılan ve icra edilen şarkı ve müzik ürünleri ile analizleri aşağıdaki gibi olmuştur.

6.1 Korona Şarkısı: Edirne’li iki müzisyenin yaptığı “Korona” adlı şarkı Türkiye’de ilk vakaların çıktığı hafta yayınlanmıştır. İki Roman müzisyen Caner Sürücüoğlu ve Aşkın Yeşilli’nin hazırladığı ve Edirne sokaklarında yine bu iki müzisyen tarafından söylenen şarkının kaydı Youtube’da duyulduktan sonra sosyal medya aracılığı ile popüler olmuştur. 9/8lik bir oyun havası formunda bestelenen şarkı tamamen amatör şartlarda kaydedilmiş ve kliplendirilmiştir. Şarkının sözleri incelendiğinde şarkının korona pandemisinin yarattığı şartlara yönelik hicivsel sözler içeren bir şarkı olduğu görülmektedir. Müzisyenlerin Trakya şivesiyle söylediği şarkının internette paylaşılmasıyla kısa sürede binlerce kişi tarafından tıklanarak büyük beğeni toplamıştır. 33 saniyelik şarkıda korona kişileştirilerek beddua ediliyor. Virüsün yayılmasında önemli rol oynayan “Yarasa” ya atıfta bulunan şarkının sözleri şöyledir:

Korona korona dertler girsin odana
 Korona korona virüs girsin yuvana
 Ağzına takacak masken olmasın
 Karantina derdine derman olmasın
 Mucize doktor çare bulmasın
 Şifa bulamayıp geberesin emi
 Ahtapot çorbası çorbası
 Yarasa dolması dolması

Şekil 4. Korona Şarkısını Hazırlayan Edirne’li Müzisyenler

6.2 Kabardı Roman Havası: Korona ile ilgili yapılan bir diğer şarkıda yine Trakya yöresinden çıkan iki dakika elli dört saniyelik 9/8lik “Kabardı Roman Havası” olmuştur. Şarkı korona ile ilgili uygulanan kısıtlamalara yönelik hiciv yapmış ve “Kolonyada Kabardı elim sile sile, kabardı kabardı dezenfekte yapa yapa kabardı , sarardı sarardı, kolonyadan her yerim sarardı..” sözleri ile covid-19 ile ilgili koruma amaçlı kullanılan dezenfektanlar ve kolonya üzerinden koronaya atıfta bulunuyorlar.

Şekil 5. Kabardı Roman Havası Şarkısını İcra Eden Grup Elemanları

“Çarşıya sokmuyorlar ki, maskeni tak diyorlar. Bu korona öldürmese bile açlıktan öleceğiz bu gidişle, çile bülbülüm çile çile çile kolonyadan her yerim sarardı .” sözleri ile kısıtlamaları eleştiren şarkı Mıstık lakaplı müzisyen, Edirneli Umut ve Aşkım Yeşilli tarafından seslendirilmiştir. Şarkıya Yeto Prodüksiyon adlı firma tarafından klip çekilmiştir.

6.3 Korona Gaydası: Virüs Samko ile Virüs 2020'nin gerçekleştirdiği feat (düet) olan “Korona Gaydası” virüs daha Türkiye'ye gelmeden önce Şubat ayında Youtube aracılığı ile yayınlanmıştır. Şarkı korona virüsünü kişileştirerek ona karşı hiciv yolu ile beddua eden sözleri içermektedir.

Şarkının sözlerinde “Ağzına takacak maske bulmasın, karantina derdine derman olmasın, mucize doktor çare bulmasın, şifa bulmayıp geberesin emi...” diyerek koronaya atıfta bulunmaktadır. Şarkı 2020 yılının Şubat ayından Aralık ayına kadar geçen on aylık sürede 4 milyon 278 bin kez izlenerek başarılı bir viral izlenme yakalamıştır.

6.4 #EvdeKal Şiiri: Ayrılıkların şairi lakaplı popüler şair ve şarkı sözü yazarı Ahmet Selçuk İlkan da korona pandemisinin birinci dalgası döneminde “Evde Kal” adlı bir şiir yazarak korona ile ilgili üretim yapanlara katılmıştır.

Pandemi döneminde yaşanan kısıtlamalar sırasında kullanılan “Evde Kal Türkiye” sloganından hareket ederek bir şiir yazan ve bunu paylaşan Ahmet Selçuk İlkan şiirinde hiciv yapan müzisyenlerin aksine, romantik bir tavır sergilemiş ve toplumu sabırlı olmaya davet ederek umutlu olmayı önermiştir.

Bu bir sağlık savaşın
Öyle bil ey Türkiyem
Aklın ilacın
Evinde kal Türkiyem
Yenecek zaman sende
Sabır dolu can sende
Güç sende derman sende
Evinde kal Türkiyem
Umutsuz olma sakın

Yaşam en kutsal hakkın

Mutlu günler çok yakın'

6.5 Korona RAP: Mizah dergisi çizeri ve edebiyat yazarı Joker Abdul yazdığı rap formundaki şarkısında korona salgınına fırsata çevirmek isteyenlere yönelik eleştiri içeren sözler kullanmıştır. Korona pandemisinden faydalanarak maske, kolonya ve bakliyat ürünlerine zam yapan, stokçuluk yapanları eleştirdiği şarkısında fırsatçı davranan piyasadaki satıcıları eleştirmiştir.

Maskeler zam yapmış

Ebesine dam yapmış

Bırak alma rafta kalsın

Ebesinin damına taksın,

Kolonyamı evde yaptım,

Mor pedi ağzıma taktım,

Kimseye etmem şikayet

Dünya düzenine çaktım

Şekil 6. Joker Abdul'un Korona Rap Şarkısında Kullandığı Görsel

6.6. Korona Türküsü: 1993 yılında Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun olan ve Rize, Çorum gibi illerde yaklaşık 8 yıl hakim olarak görev yapan Özkan Yıldırım ilk albümünü yayınladıktan sonra 2020 yılının Mart ayında "Korona" adlı bir türkü yayınladı. Şarkının sözlerinde Çin'in Wuhan bölgesinde çıkan virüs için "virüs" dahi denmeyecek kadar kötü yakıştırmalarını yaparken, Wuhan'a da göndermede bulunmuştur. Şarkının ikinci bölümünde ise virüsten korunmak için gerekli olan 'maske takma' ve 'el yıkama' eylemlerine dikkat çekmiştir.

Sana 'virüs' dediler, ömrümüzü yediler,
Menşein ne dedim bana 'Wuhan' dediler.
Oy korona korona, düştüm senin toruna,
Sana 'virüs' diyorlar o gidiyor zoruma.

Elleri yıkayalım, maskeleri takalım,
Ne olur birazcık dikkat, sağlığı koruyalım.
Oy korona korona, düştüm senin toruna,
Sana 'virüs' diyorlar, o gidiyor zoruma.

Şekil 7. Özkan Yıldırım ve Ekibi

Özkan Yıldırım Mart ayında yayınladığı bu şarkıdan sonra 2020 yılının Mayıs ayında Çin'den dünyaya yayılan Kovid-19 nedeniyle hayatını, işini kaybeden ve psikolojisi bozulan insanlar adına bireysel olarak Çin'e dava açacağını söyledi. Dünyayı sarsan koronavirüs salgınının neden olduğu sonuçların hukuki boyutuna değinen İzmir Barosuna kayıtlı avukat Özkan Yıldırım, "Tahminimizin çok üstünde ciddi bir salgınla karşı karşıyayız. Bununla ilgili olarak uluslararası hukuk sistemine göre Çin Halk Cumhuriyeti'nin mali ve cezai sorumluluğu bulunmaktadır. Bireysel olarak Çin Halk Cumhuriyeti'ne karşı bireysel başvuruda bulunacağım. Mağdur olan, yakınlarını kaybeden, bu hastalığın psikolojik etkilerini atlatamayan insanlara sesleniyorum, bu konuda her türlü yardıma açığım. Birleşmiş Milletler nezdinde bir girişimde bulunacağım" dedi (Sabah,2020).

Şekil 8. Özkan Yıldırım

6.7 Hayaldi Gerçek Oldu: Nil Karaibrahimgil evinde tek gitarı eşliğinde yaptığı ve Instagram hesabından paylaştığı şarkısında insanlara “evde kal” çağrısında bulundu. Diğer korona ile ilgili yapılan şarkıların aksine daha romantik bir şarkı olan “Hayaldi Gerçek Oldu” adlı şarkıda Nil Karaibrahimgil karantinadaki hislerini notalara dökmüştür.

Şekil 9. Nil Karaibrahimgil'in "Hayaldi Gerçek Oldu" Şarkısını İcra Ederken Paylaştığı Görsel

“Nasıl oldu biz de anlamadık
Birden evlerimize kapandık
Dünyayı bir virüs mü ne sarmış
Öldürmüş hiç şakası yokmuş

Özlüyorum arkadaşlarımı
Annemi babamı özlüyorum
Sokaktan geçen yabancılara
Omuzumla çarpmayı özlüyorum

Nereye kadar bu karantina?
Sen biliyor musun valentina?
Çiçekler açıyorlar dışarda
Baharın da hiç haberi yokmuş

Geçecek bu günler de geçecek
Her şey gibi anısı kalacak
Herkesin bir yanı güçlenecek
Herkesin bir yanı solucak

Yan yana durmayı özlüyorum
Size sarılmayı özlüyorum”

6.8 Korona : Doğanay Tüzüngüç 2020 yılının mart ayının son günlerinde Kübalı şarkıcı Camila Cabelo'nun dünyada da tanınan şarkısı “Havana”ya yazdığı Türkçe sözlerle bir korona şarkısı hazırladı. Tüzüngüç sosyal medya hesabında bu şarkıyı 25 dakikada yazdığını söylerken hiçbir planlama yapmadan tamamen içinden geldiği için böyle bir şarkı yaptığını söyledi.

Doğanay Tüzüngüç korona ile ilgili yazdığı şarkıda iki temaya değinmiştir. Birinci bölümde diğer korona şarkılarında olduğu gibi virüsü kişileştirip onunla bir düşman gibi sohbet ederken, ikinci bölümde korona virüsünün dünyaya bir öğreti sunmak için geldiğini anlattı. Tüzüngüç şarkısında covid-19 virüsünü insanlara unuttuğu bazı örnek davranışları öğreten bir virüs olarak konumlandırdı.

Şekil 10. Doğanay Tüzüğüç

Korona ona na
Dize getirdin dünyayı helal sana
Kapadın dünyayı evine ocağa
3,5 atıyoruz burada, helal sana korona

Hapşırma sakın oyarım ha
Ağzını kapa
Elinle değil dirseğinle
Ne cahilsin ya
Aman dur bana hiç yaklaşma
1 Metrede dur
Şakarı yok bak bu korona
Hadi millet hep birlikte

Oooo ellerini yıka, on dakikada bir
Oooo evinden de çıkma
Mecbur değilsin Sen Oaaaa

Korona hoş geldin
Bütün dünyaya temizliği öğrettin
İnsan olarak haddimizi bildirdin

Bize acayip dersler verdin

Haddimizi bildirdin

6.9 Oy Çinliler Çinliler: Covid-19 virüsünün Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkması nedeniyle Çin'i teşbih yoluyla eleştiren "Oy Çinliler Çinliler" adlı şarkı "Tutkun Yazar" lakaplı amatör müzisyen ve TikToker tarafından yazılmış ve sosyal medya aracılığı ile paylaşılmıştır. 2020 yılının Nisan ayında yayınlanan ve sekiz ayda Youtube'da seksen bin kez dinlenen şarkıda Covid-19 pandemisinin toplumda yarattığı ekonomik zorluklara vurgu yapmıştır. Şarkıda pandemi döneminde stok yapan ve fiyatlara zam yapan piyasalara da vurgu yapılırken, bu yaşananların sorumlusu olarak Çin Halk Cumhuriyeti gösterilmiş ve mizahi bir dille Çinliler ile ilgili "onlar yedi zıkkımı bizi eve kitlediler" yorumu yapılmış ve şarkının nakaratında bu söz kullanılmıştır. Şarkıda dikkat çeken bir diğer konuda şarkının sözlerinde daha çok ergenlerin kullandığı dil olmuştur. Şarkının sözlerinde Türk Dil kurumunun Türkçesi değil, sosyal medyada kullanılan Türkçe kullanılmıştır.

Şekil 11. TikTok'ta Milyonlarca Kez İzlenen "Oy Çinliler Çinliler" Şarkısının Görseli

İyice kafayı yedim balkon mutfak geziyorum

Felaket tellalları kötü haber veriyor

Psikolojim bozuluyor, panik atak geliyo

Fırsatçı çıkarmış sarımsağı elli liraya

Kolonya yok satıyor, gariban alamıyor

Kara kara düşünüyor ay sonu yaklaşıyor

Faturalar doğalgazlar ödenecek kiralar

Oy Çinliler Çinliler hayatı zindan ettiler

Onlar yedi zıkkımı bizi eve kitlediler

6.10 Korona Marşı: Korona pandemisinin ilk dalgasının yaşandığı 2020 yılının birinci yarısında farklı kültürler farklı tepkiler vermişlerdir. Bu toplumlardan biri de İtalyan toplumu olmuştur. İtalyalılar pandeminin birinci dalgasının yaşandığı dönemde her akşam balkonlara çıkarak şarkılar söyleyerek pandemi ve kurallarına karşı bir birlik gösterisinde bulunmuşlardı. Şafak Salda, bu olaya atıfta bulunarak “Karantina Marşı”nı yazmış ve sosyal medya hesabından paylaşarak “Karantina Marşımız ezberleyin balkonlarda söyleyeceğiz” demiştir.

Şafak Salda, dünyaca ünlü “Çav Bella, Bella çiao” adlı şarkıya Türkçe sözler yazarak bu şarkının melodisini Türkçe sözlerle korona marşına uyarlamıştır. Şarkıyı hiçbir enstrüman kullanmadan sözlü olarak seslendiren Salda, yazdığı şarkının sözlerinde direkt Çin’i hedef göstermiştir. Yarasadan çıktığı kanıtlanan Covid-19 virüsünün Çin’de yarasa yiyen insanlar tarafından dünyaya yayıldığına vurgu yapan şarkıda ayrıca pandeminin ekonomik ve toplumsal etkilerine de vurgu yapılmıştır.

Uyandığında, her yanım korona
 Haydi giriyoruz karantinalara
 Her yanıma ha korona
 Çinde bir yavşak yarasa yedi,
 Yarasa yenir mi, yenir mi ?
 Makarna yiyedin, fasulya yiyedin
 Ulan yarasa yenir mi?
 Bahar ayları evde oturmak
 Reva mı bana?
 İşsiz kaldı millet,
 Ulan Çin’deki pezevenk

6.11 Elleri Yıkamalı: Eğitim müzikleri üreten ve şarkıları Milli Eğitim Bakanlığınca da onaylanan ve kullanılan müzisyen Gökhan Şen, “Elleri Yıkamalı” adlı şarkısını korona döneminde ithaf etmiştir. Şarkısında el yıkamanın önemini ve hijyen olmanın sağlığa olan katkısını anlatan Şen, bu şarkının bir toplumsal sorumluluk projesi olduğunu açıklamıştır (İHA,2020). Çocuk şarkısı formatında hazırlanan şarkıda Covid-19 virüsüne karşı hijyen olmanın ve el yıkamanın önemine vurgu yapılmıştır.

Şekil 12. Gökhan Şen

Yemeklerin ardından, tuvaletin sonrasında
 Oyun oynadıktan, sokağa çıktıktan
 Eve geldikten sonraya
 Bir bir birden saklambaçtan
 Körebeyden sonraydı
 Parmakları, avuçları kullandıktan sonraydı
 Ellerimizle bir şey yaptıktan
 Kirlendikten sonraydı
 Ne yapmalıydı ne yapmalıydı?
 Önce bir güzel elleri sıvamalıydı
 Sonra musluktan suları bir güzel açmalı
 Elleri yıkamalı elleri yıkamalı

6.12 Korona Var Öpme: Türkücü Aydın Aydın, 2020 yılının Şubat ayında koronavirüse ithafen “Korona Var Öpme” adlı türkü formatında şarkısını bestelemiş ve buna bir de klip çekmiştir. Şarkının video klibi Youtube kanalında on ayda bir buçuk milyon kez izlenmiştir. Şarkının klibini Hakkari'nin 2 bin 800 rakımlı Demirtaş köyünde çeken Aydın, şarkısı ile ilgili "Koronavirüsten dolayı lütfen yakın teması ve öpüşmeyi kaldıralım. Aslında yıllar önce yaptığım türkü ile bu mesajı vermiştim. Benim kendi köyüm ve yakın köylerde insanlar öpüşmeyi kaldırmış. Selam, Allah'ın selamıdır. Selam verilir, alınır çok önemli. Bu önemli süreçte bu öpüşmeyi kaldıralım. Ben bu türküyü yaparken bana ‘delidir’ dediler. Ama bugün bütün dünya alarında maalesef. Daha geç kalmış değiliz. Yakın temas ve öpüşmeyi lütfen kaldıralım. Özellikle çocukları ve kalabalık yerlerde birbirimizi öpmeyelim" (Hürriyet,2020) açıklamasını yapmıştır.

Şarkısını üç dilde seslendiren Aydın, şarkının içinde Türkçe, İngilizce ve Kürtçe dillerini kullanmıştır. Şarkıda Covid-19 virüsünden korunmak için yakın temasın önemine vurgu yapılmış ve insanlara yakın temasta bulunmamaları çağrısında bulunmuştur. Şarkıda öpme derken, solist “öp” demiş “me” bölümünde ise bir kuzu sesi efekti kullanılmıştır. Şarkıda yakalanan bu efektin mizahi amaçlı mı yoksa ciddi amaçla mı kullanıldığına dair ise bir tespit bulunulamamıştır.

Şekil 13. Aydın Aydın'ın "Korona Var Öpme" Klibinden Görsel

Korona var öpme, hastayım ben öpme
 Bir selamın yeter, fazla ısrar etme
 Öp (kuzu 'me'si efekti)
 Korona
 Yakın temasta olmayalım,
 Sakın gitmesin kimsenin zoruna
 Korona

Şekil 14. Aydın Aydın

6.13 Oy Korona Korona: Gümüşhaneli gençlerden oluşan, Gümüşhane Gençlik Merkezi Müzik Grubu üyelerinden Gökhan Zengin, Tuğrul Meral, Burak Aksoy, Alican Us, Mehmet Barka ve Arifcan Doğan'dan oluşan koro ile birlikte yazıp kemeçe ve gitar eşliğinde "Oy Korona Korona" aldı şarkıyı hazırlayıp korona pandemisine dikkat çekmek üzere sosyal medyada paylaştılar.

Grup üyeleri bu şarkı için yaptıkları açıklamada Koronavirüs hastalığını ciddiye alıp bilinçli bir şekilde hareket edilmesi gerektiğine vurgu yapmak ve bu durumu fırsata çevirenleri sorgulamak için parçayı yazdıklarını kaydeden müzisyenler daha önce koronavirüsle ilgili beste yapanların durumu dalgaya aldığı için bu tarz bir beste yazdıklarını söyledi (HaberTürk,2020).

Şekil 15. “Oy Korona Korona” Şarkısını Seslendiren Gümüşhaneli Gençler

Gümüşhaneli gençler yazdıkları korona şarkısında Karadeniz lehçesini kullanmışlardır. Şarkının sözlerinde covid-19 virüsü kişileştirilmiştir. Şarkının hikayesinde virüs Çin’den yola çıkarak Türkiye’ye gelen bir yolcu gibi betimlenmiştir. Şarkının ikinci bölümünde ise virüsün yarattığı toplumsal ve ekonomik etkilere vurgu yapılarak, kolonya ve diğer hijyen ve sağlık malzemelerinde yaşanan stok sıkıntısı ve zamlar dile getirilmiştir. Şarkıda virüsten korunma konusunda ortaya çıkacak eylemin önemine değinilerek “dünyayı bulurum buna çare olana” denmiş ve virüse karşı yapılan sağlık araştırmalarının önemi anlatmıştır.

"Çin’den çıktım ben yola
Benim adum korana
Sınır sınır dolaştım
Türkiye’ye ulaştım

Oy Korona korana
De get benden oyana
Dünyaları verurum çaresini bulana.

Gittik baktık raflara
Kolonyalar çok para
Alamadık kolonya
Ya olursak korona.

Okulları kapattun
Stokları tükettun

Bu kadar insanlari
Kuyruklarda beklettin.
Oy Korona korana
De get benden oyana
Dünyalari verurum çaresini bulana”

6.14 Evde Kal: 2020 yılının Nisan ayında Kırklareli müzisyenlerin Kırklareli Belediyesinin de desteği ile hazırladığı “evde kal” şarkısı pandemi döneminde evde kalmanın önemine dikkat çekmiştir. Sosyal medyada yayımlanan ve küçük bir kızın (Deniz Arda İpek) "Evde kal Kırklareli", "Evde kal Türkiye" ve "Hayat eve sığar" sloganlarını söylemesiyle başlan klipte, koronavirüse özel uyarılanan bir beste icra edildi. İşitme engellilere de hitap edilen klipte, söylenen slogan ve şarkının sözleri, işaret diliyle de anlatılmıştır.

Kırklareli Belediye Başkanı Mehmet Siyam Kesimoğlu'nun da klip aracılığı ile ilinde ikamet eden vatandaşlara "Sevgili Kırklarelililer lütfen evinizde kalın. Kırklareli Belediyesi olarak yanınızdayız. Sağlığa, mutluluğa, refaha ve huzura kavuşacağımız günler çok yakında." (Son Dakika,2020) sözleri ile çağrıda bulunurken şarkıyı belediyenin resmi pandemi şarkısı olarak paylaştı.

Rahmi Cam, Barış Gülhane, Ramço, Mehmet Bulun, Eşref Karataş, Gökçe Dayanç'dan oluşan grup 9/8lik ritimli şarkılarında pandemi dönemi boyunca maskeli olmanın, evde kalmanın önemine vurgu yapmaktadır. Pandeminin gelecekte biteceğini ve bunun bir bitmesinde insanların elele vererek kurallara uymasında saklı olduğu belirtilmiştir. Şarkıda covid-19 virüsüne “illet” denerek “birlikte başaracağız korona illetini bünyemizden atacağız” denilmiş ve virüs bir düşman gibi tasvir edilmiştir. Şarkının klipinde iki kez belediye başkanı Kemimoğlu'nun görüntülü mesajı yayınlanmıştır.

Şekil 16. Kırklareli’li Müzisyenlerin Hazırladığı “Evde Kal” Şarkısının Klip Görseli

Evde kal Türkiye, Hayat eve sığar
İnci giyelim ince giymek yakışır gece,
Hep beraber gezecez şu korona bitince,
İstasyona inecez şu korona bitince

Oooo sen cama ben cama,
Hayat eve sığar şu an bile balkona

Evimize çıkalım, çayımızı koyalım,
Virüs bitene kadar maskemizi takalım

Oooo evde kal, evde kal,
Benim halkım duyarlı hayat eve hep sığar

Evdekiler telaşlı, çocuklar gözü yaşlı,
Bu günlerde geçecek gezeceğiz genç yaşlı

Ooooo birlikte başaracağız,
Korona illetini bünyemizden atacağız
Korona belasını Ahhh...

6.15 #EvdeKalŞarkısı: Hatıran Yeter: Korona amatör müzisyenlerin yanında profesyonel müzisyenlerin de ilgi odağı olmuştur. Aralarında sosyal medya fenomenleri ve müzik yorumcularının olduğu 37 kişi Ferdi Tayfur'un klasiklerinden olan "Hatıran Yeter" adlı şarkıyı seslendirmiştir. Bu çalışmada İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyükşehirlerin yanı sıra Kırşehir'in de aralarında olduğu farklı illerdeki sanatçılar, video konferans yöntemiyle sözleri Ahmet Selçuk İlkan'a ait "hatıran yeter" şarkısını seslendirmiştir. Her sanatçı evinde cep telefonları ve benzeri sistemleri ile uzaktan erişimle şarkıda kendilerine ayrılan bölümleri seslendirerek birbirleri ile fiziki ortamda bir araya gelmeden bir şarkı seslendirmiştir. Şarkının projelendirilmesindeki amaç pandemi döneminde ekonomik anlamda kötü günler yaşayan müzik endüstrisine vurgu yapmak ve müzik icrasının evden de yapılabileceğini göstermek olmuştur.

Şekil 17. #Evde Kal Şarkısının Klip Görseli

Covid-19 pandemisinin toplumsal hayatı çok fazla etkilediğini söyleyen projenin mimarı Mustafa Sarıkaya, “Bu duruma bağlı tüm sektörler gibi bizim sektör de durma noktasına geldi. Evlerimizde kendi aramızda yaptığımız projeler ile zaman geçirmeye çalışıyoruz. Covid-19 öncesi 24 saatin yaklaşık yarısını ev stüdyomda geçiriyordum. Sahne ve stüdyo emekçisi arkadaşlarımız elleri kolları bağlı bir şekilde beklemekte. Bu duruma bağlı olarak da böyle bir şarkı yapmaya karar verdik (YeniBirlik, 2020) açıklamasını yapmıştır.

Sonuç

2020 yılının başlarında dünya geleninde etkisini gösteren, Çin’in Wuhan bölgesinde ilk görülen ve yapılan araştırmalar sonucunda insanlarla yarasalar arasında temas aracılığı ile ortaya çıkan ve şiddetle tüm dünyaya yayılan korona virüs ailesinin son üyesi olan Covid-19 virüsü ve onun yarattığı pandemi insanlığı bugüne kadar en fazla etki eden pandemilerden biri olmuştur. Küresel bazda bir etkisi olan ve tüm dünya ülkelerinin sağlık ve ekonomik sisteminin adeta çökmesine neden olan covid-19 pandemisi 2020 yılının dünyada bir kayıp yıl olmasına neden olmuştur.

Çin’de ortaya çıkan ve tüm dünyaya yayılan Covid-19 pandemisi sonrasında Çin bu virüsü tüm ülkede temizlediğini vaka sayısını sifıra düşürdüğünü açıklamıştır. Kimi kaynaklar bunun Çin’in başarısı olarak adlandırırken, kimi kaynaklarda bunun yalan olduğunu iddia etmiştir. Covid-19 virüsü ve onun ortaya çıkarttığı pandeminin birinci dalga olarak adlandırılan birinci yaygın dönemi Ocak-Haziran 2020 aylarında yaşanırken, ikinci dalga 2020 yılının Ekim ayında etkisini göstermiş ve binlerce insanın hayatına mal olmuştur. Salgının agresif bulaş hızı bir takım karantina önlemlerinin alınmasına ve insanların o güne kadar yaşadığı hayatların değişmesine neden olmuştur. Standart hayatlarından kopan insanlar, hem hayat konforlarını kaybetmiş, hem de sağlıklarından olmuştur. Bu durum insanlarda bu virüse karşı tepki vermesine neden olmuştur. Dünyada Covid-19 virüsüne en büyük ve radikal tepkiyi ABD’in dönem başkanı Donald Trump vermiş ve Covid-19 virüsüne “Çin Virüsü” diyerek Çini bu virüsün yayılmasında yeteri kadar dikkatli davranmamakla suçlamıştır. Aralarında ABD, Fransa, İngiltere, Kanada ve Yeni Zelanda’nın da bulunduğu bazı ülkeler Çin’i suçlayarak küresel çapta bir tazminat davası açacaklarını bile söylemişlerdir. Ancak gerek Çin’in güçlü ekonomik yapısı, gerekse dünyadaki tüm ülkelere para aktaran bir ekonomik varlık olması ve ticari alışverişlerin riske girmesi nedeniyle tüm ülkeler ulusal politikalarından, pandemi nedeniyle Çini suçlama eyleminden vazgeçirmiştir.

Pandeminin birinci dalgasında yaşanan bu tepkiler uluslararası düzeyde azalsa da toplumsal anlamda devam etmiştir. Bu toplumsal felaket yazarlar, çizerler tarafından farklı biçimlerde gündem olmuştur. Covid-19 pandemisi duyulan tepki müzik endüstrisinde de kendisini göstermiştir. Geçmişte halk ozanlarının enstrümanları eşliğinde geçmişte yaptığı toplumsal

hiciv bu 2020 yılında pandemi de de kendisini göstermiştir. Nasıl ki geçmişte halk ozanları belirli konularda hiciv kullanarak meydanlarda eserlerini icra ediyorsa, 2020 yılında da amatör ve profesyonel müzisyenler pandemi ve covid-19 konusunu ve etkilerini anlatan eserlerini sosyal medya aracılığı ile kitlelere sunmuşlardır. Zaman içinde değişen tek şey, ürünün dağıtım biçimi olmuştur. Meydanlar yerini sosyal medya platformlarına bırakmıştır.

Pandeminin birinci dalgasının yaşandığı 2020 yılının ilk yarısında Türkiye'nin dört bir yanından çoğu amatör farklı müzisyenler sosyal medya aracılığı ile korona temalı şarkılar yayınlamışlardır. Bu şarkılarda korona, yarasa ve Çin kelimeleri en çok kullanılan kelimeler olmuştur. Şarkıların büyük bir bölümü koronayı bir bela olarak nitelendirirken, az da olsa bir bölümü korona pandemisinin insanlığa bazı mesajlar vermek üzere dünyaya geldiğini savunmuştur. Şarkıların nerdeyse tamamında virüs bir bela olarak nitelendirilirken bu virüsün gitmesi için hijyen kurallarına ve kısıtlamalara uyulması konusunda ki gerekliliğine vurgu yapmıştır. Araştırmaya konu olan on beş şarkının dokuz tanesinde hiciv kullanılarak virüs ile dalga geçilmiştir.

Toplumun geniş kitlelerini etkileyen olaylar geçmişte olduğu gibi bugün de müzik üretimine doğrudan etki etmektedir. Yaşanan pandemi, bir kez daha göstermiştir ki, amatör ve profesyonel müzisyenler etkilendikleri konu ve olaylar hakkında üretimler yapmakta ve bunu kitlelerle en kolay paylaşım yolu olan sosyal medya aracılığı duyurmuşlardır. Müzik üreticilerin yüzyıllardır devam eden bu özelliği bir kez daha 2020 yılında pandemi döneminde kendisini göstermiştir. Bu durum, müziğin toplumların kendilerini ifade etme konusunda ne kadar güçlü bir iletişim aracı olduğunu göstermektedir. Müzik ayrıca pandemi döneminde toplumların önemli olaylara karşı verdikleri tepkileri anlamak adına önemli ipuçları verdiğini de bir kez daha göstermiştir.

Kaynakça

Chan, J. F., Yuan, S., Kok, K. H., To, K. K., Chu, H., Yang, J., & ... & Tsoi, H. W. (2020). A familial cluster of pneumonia associated with the 2019 novel coronavirus indicating person-to-person transmission: a study of a family cluster. *The Lancet*, 395(10223), 514-523.

Demir, M., Günaydın, Y., & Demir, Ş. Ş. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Türkiye'de Turizm Üzerindeki Öncülleri, Etkileri ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(1).

DTR,(2020). <https://www.dtr-ihk.de/tr/koronavirus/onlemler> , Erişim Tarihi: 05.11.2020

Er, A. G., & Ünal, S. (2020). 2019 koronavirüs Salgını - Anlık Durum ve İlk İzlenimler. *Flora*(25), 1-5.

HaberTürk (2020). Korona virüse şarkı yazdılar. <https://www.haberturk.com/gumushane-haberleri/76388368-koronaviruse-sarki-yazdilar> Erişim Tarihi: 05.09.2020

Huang, C., Wang, Y., Li, X., Ren, L., Zhao, J., Hu, Y., & ... & Cheng, Z. (2020). Clinical features of patients infected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China. *The lancet*, 395(10223), 497-506.

Hürriyet (2020). Aydın Aydın'dan "Korona Var Öpme" Şarkısına Klip. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/hakkari/aydin-aydindan-korona-var-opme-sarkisina-kli-41439188> Erişim Tarihi: 10.09.2020

İHA (2020). Gökhan Şen'den Korona Virüse Karşı En Etkili Şarkı. 18 Mart 2020 tarihli bülten.

Li, Q., Guan, X., Wu, P., Wang, X., Zhou, L., Tong, Y., & ... & Xing, X. (2020). Early transmission dynamics in Wuhan, China, of novel coronavirus-infected pneumonia. *New England Journal of Medicine*(382), 1199-1207.

Özsoy, M., Sönmezer, M. Ç., & Tülek, N. (2015). MERS-Co Virüs Enfeksiyonu: Epidemiyoloji ve Son Gelişmeler. *Ortadoğu Tıp Dergisi*, 7(3), 140-143.

Sabah (2020). <https://www.sabah.com.tr/egeli/2020/05/18/cine-kovid-19-davasi-acacak>
Erişim Tarihi: 14 Aralık 2020

Son Dakika (2020). Kırklareli Belediyesinden Klipli “Evde Kal” Çağrısı. <https://www.sondakika.com/haber/haber-kirklareli-belediyesi-nden-klipli-evde-kal-cagrisi-13138803/> Erişim Tarihi: 06.08.2020

Tanrıverdi, E. S., Yakupoğulları, Y., & Otlı, B. (2020). Covid-19 Etkeninin Özellikleri. C. Çiçek (Dü.) içinde, *Mikrobiyoloji ve COVID-19*. (s. 7-14). Ankara: Türkiye Klinikleri

Tr EuroNews (2020a). <https://tr.euronews.com/2020/06/24/ingiltere-de-covid-19-a-kars-uretilen-bir-as-aday-ilk-kez-insan-uzerinde-denendi> , Erişim tarihi: 12.11.2020

Tr EuroNews (2020b). <https://tr.euronews.com/2020/03/16/abd-ilk-koronavirus-as-s-n-45-genc-uzerinde-deneyecek> , Erişim Tarihi: 03.11.2020

Tr EuroNews (2020c). <https://tr.euronews.com/2020/09/09/oxford-universitesi-ile-astrazeneca-n-n-birlikte-gelistirdigi-as-cal-smalar-durduruldu> , Erişim Tarihi: 25.09.2020

Yeni Birlik (2020). “Meraklısına Koronavirüs Top 10” 1 Mayıs 2020 tarihli baskı s.11

Worldometres (2020a). <https://www.worldometers.info/coronavirus/coronavirus-cases/#total-cases> (Erişim Tarihi: 03.10.2020).

Worldometres (2020b). <https://www.worldometers.info/coronavirus/> (Erişim Tarihi: 01.11.2020).

Worldometres,2020c) <https://www.worldometers.info/coronavirus/country/turkey/> (Erişim Tarihi: 02.11.2020)

Zhu, N., Zhang, D., Wang, W., Li, X., Yang, B., & Song, J. (2020). A Novel coronavirus from patients with pneumonia in China. *New England Journal of Medicine*.(382), 727-733.

Araştırmaya Konu Olan Eserlerin Video Linkleri:

1. <https://www.dailymotion.com/video/x7so4m3>
2. https://www.youtube.com/watch?v=YSIacn3Ry_M
3. <https://www.youtube.com/watch?v=XJB0ZOB9rc>
4. Video yapılmadı
5. <https://www.youtube.com/watch?v=dOI2080tuoA>
6. <https://www.youtube.com/watch?v=K-M9IcD8XVQ>
7. <https://www.milliyet.com.tr/nil-karaibrahimgil-in-corona-sarkisi-neden-olay-oldu--molatik-14697/?Sayfa=3>
8. <https://www.youtube.com/watch?v=ugUo-LVXjwA>
9. <https://www.youtube.com/watch?v=74CttZN0AuU>
10. https://www.youtube.com/watch?v=caQUTM1b3Ig&feature=emb_title
11. https://www.youtube.com/watch?v=tMV4e_csHm8
12. <https://www.youtube.com/watch?v=DJ6k1qBSUvU>
13. <https://www.youtube.com/watch?v=LQcfXjFVvJI>
14. [Kırklareli’li Gençler: https://www.youtube.com/watch?v=q-a1w5dOHrc](https://www.youtube.com/watch?v=q-a1w5dOHrc)
15. <https://www.haberler.com/sanatci-ve-fenomenler-hatiran-yeter-sarkisi-ile-13158311-haberi/>